

Andrzej ŻEBROWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

andrzejzebrowski@onet.pl

<https://orcid.org/0000-0002-2779-9444>

Izabela SZKURŁAT

Instytut Bezpieczeństwa i Zarządzania

Akademia Pomorska w Słupsku

izabela.szkulat@apsl.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0001-6320-8421>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2022.02.07>

AKTYWNOŚĆ INFORMACYJNA UCZESTNIKÓW STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH ZAGROŻENIEM DLA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA. WYBRANE ASPEKTY

ABSTRAKT: Państwa zawsze uczestniczyły w kooperacji negatywnej zarówno o charakterze militarnym, jak i pozamilitarnym. Była ona i jest wspierana przez operacje informacyjne, prowadzone w ramach trwającego globalnego konfliktu informacyjnego. Jej uczestnicy angażują się w prowadzenie agresji informacyjnej kierując się różnymi motywami. Ta agresja jest obecna w osobowej i technicznej przestrzeni informacyjnej, co pozwala, przy trwającym postępie naukowo-technicznym i technologicznym, adaptować dla tego rodzaju działalności techniki teleinformatyczne, komunikacyjne i cyberprzestrzeń. Agresja informacyjna ukierunkowana jest na człowieka i walkę o jego duszę przy realizacji partykularnych interesów przez aktywność podmiotów uczestniczących. Zmieniającemu się otoczeniu państw towarzyszą zintensyfikowane operacje informacyjne, gdzie występują elementy właściwe dla agresji informacyjnej. Dostęp do informacji w czasie niemal rzeczywistym, a także bombardowanie społeczeństw ogromną ilością informacji przy jednoczesnym braku czasu na ich weryfikację, ułatwia prowadzenie agresji informacyjnej. Należy mieć świadomość tego, że zjawiska, zdarzenia i procesy występujące w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa będą nadal poddawane ocenie przez podmioty państwowe i pozapaństwowe, gdzie każdy z nich będzie dążył do zajęcia znaczącej pozycji w procesie kształtowania środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku. Chodzi nie tylko o teraźniejszość, ale i o przyszłość, gdzie agresja informacyjna będzie zaznaczała coraz większą obecność w globalnej przestrzeni informacyjnej.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo, informacja, wojna informacyjna, operacje informacyjne, agresja informacyjna

---

INFORMATION ACTIVITY OF ACTORS OF INTERNATIONAL RELATIONS AS A THREAT TO STATE SECURITY. SELECTED ASPECTS

ABSTRACT: States have always participated in negative cooperation, both of a military and non-military character. It has been and is supported by information operations conducted within the framework of the ongoing global information conflict. Its participants engage in information aggression for various reasons. This aggression is present in the personal and technical information space, which allows, with ongoing scientific, technical, and technological progress, to adapt ICT, communication, and cyberspace techniques for this type of activity. Information aggression is directed at man and the fight for his soul while pursuing particular interests through the activity of participating entities. The changing environment of states is accompanied by intensified information operations, where there are elements specific to information aggression. Access to information in almost real time, as well as bombarding societies with huge amounts of information with no time to verify it, facilitates information aggression. One should be aware that the phenomena, events and processes occurring in the global security space will

continue to be assessed by state and non-state entities, each of which will strive to take a significant position in the process of shaping the international security environment in the 21st century. It is not only about the present, but also about the future, where information aggression will mark an increasing presence in the global information space.

KEYWORDS: security, information, information warfare, information operations, information aggression

WPROWADZENIE

Środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i poszczególnych państw po rozpadzie dwubiegunowego podziału świata to jakościowo nowe uwarunkowania, które ewoluując nadają nowy wymiar bezpieczeństwu. Złożona, asymetryczna i nieprzewidywalna polityka zagraniczna uczestników stosunków międzynarodowych pretendujących do pozycji mocarstwa globalnego lub mocarstwa regionalnego stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego i pokoju światowego. Jest ona wspierana przez operacje informacyjne realizowane w ramach trwającej globalnej wojny informacyjnej. W tych złożonych przedsięwzięciach uczestniczą zarówno podmioty państwowe, jak i pozapaństwowe. Na uwagę należy mieć trwającą agresję informacyjną, gdzie wykorzystywane są właściwości przypisane działaniom psychologicznym. Jest ona ukierunkowana na społeczeństwo przeciwnika, własne i państw niez zaangażowanych, zorientowana na walkę o człowieka, jego umysł zgodnie z wolą strony ofensywnej. Celem przedłożonego materiału jest zasygnalizowanie istotnego problemu, jakim jest agresja informacyjna towarzysząca zarówno polityce zagranicznej, jak i wewnętrznej. Dotyczy to uczestników, form i metod, a także celów strategicznych. Główny problem badawczy został sformułowany następująco: Jak aktywność informacyjna uczestników stosunków międzynarodowych wpływa na bezpieczeństwo państwa? Autorzy postawili również pytania szczegółowe, które pomogą w odpowiedzi na pytanie główne, a mianowicie: 1) Jakie zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa generuje aktywność informacyjna uczestników stosunków międzynarodowych? 2) Na czym polega agresja informacyjna? 3) Jak informacja wpływa na prowadzone działania ofensywne? W celu uzyskania odpowiedzi na postawione pytania uwzględniono analizę dokumentów, obserwację, co pozwoliło na odniesienie się do złożonego problemu. Analiza literatury pozwoliła na zaprezentowanie poglądów różnych autorów.

WSPÓŁCZESNE ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA

Rozpad bipolarnego podziału świata to pasmo następujących po sobie zjawisk, wydarzeń i procesów, które w istotny sposób zmieniły środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego. Był to początek budowania nowej przestrzeni bezpieczeństwa w skali globalnej. To również istotne zmiany społeczno-polityczne, ekonomiczno-gospodarcze i wojskowe w Europie i na świecie. Tym złożonym procesom towarzyszą sprzeczności natury politycznej i społecznej, wyznaniowej, etnicznej i gospodarczej, które z uwagi na skalę występujących i pojawiających się zagrożeń są umiędzynarodawiane i stanowią podstawę humanitarnych interwencji. Zmiany

polityczno-wojskowe, przy wyraźnej hegemonicznej pozycji jednego aktora międzynarodowej sceny politycznej, jakimi są Stan Zjednoczone, to także procesy towarzyszące globalizacji. W tym złożonym procesie w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa zaczęły pojawiać się jakościowo nowi uczestnicy międzynarodowej sceny politycznej, pretendujący do roli mocarstw globalnych (np. Chiny, Rosja), jak i regionalnych (np. Indie, Turcja, Izrael, Niemcy). Na szczególnie uwagę zasługują jednak te państwa, które dysponują bronią jądrową i środkami do jej przenoszenia (np. Chiny, Francja, Rosja, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Indie, Pakistan, Korea Północna, Izrael), a także prowadzą własne narodowe programy atomowe. Okazuje się, że broń jądrowa nadal jest bardzo ważnym (niekiedy kluczowym) instrumentem w polityce zagranicznej państw, które takim potencjałem dysponują. Ponadto trwający wyścig zbrojeń jest ukierunkowany na pozyskiwanie broni o większej sile fizycznej destrukcji, zasięgu, precyzji rażenia i trudności w wykrywaniu i zniszczeniu.

Zmiany w globalnym układzie sił zintensyfikowały rywalizację praktycznie we wszystkich obszarach. Szczególne sfery zainteresowań to zasoby naturalne (w tym surowce energetyczne) i zasoby bezpiecznej wody pitnej, gospodarka, nauka i technika (m.in. technika teleinformatyczna, sztuczna inteligencja, elektronika, elektrotechnika, technika pomiarowa, materiałoznawstwo, lotnicza, kosmiczna), bionika, medycyna i inne.

Procesom tym towarzyszy wzmożona penetracja wywiadowcza, gdzie m.in. „państwa bogate, bez skrupułów wykradają sobie nawzajem tajemnice zaawansowanych technologii i sekrety biznesowej kuchni. Natomiast dla państw małych i biednych, kradzież cudzego dorobku intelektualnego, szczególnie naukowego i technologicznego, na zakup którego nie posiadają wystarczających środków, jest szansą dla szybkiego zbudowania dobrobytu”¹. Szczególną sferę zainteresowania służb specjalnych uczestników stosunków międzynarodowych stanowią problemy dotyczące bezpieczeństwa oraz obronności realnego i potencjalnego przeciwnika. W ramach prowadzonej działalności wywiadowczej zbierane są dane dotyczące całokształtu życia politycznego, gospodarczego, naukowego, wojskowego itp. państwa (państw), będącego w zainteresowaniu organów wywiadu. „Rozpoznanie obejmuje zdobywanie informacji o obcych siłach zbrojnych, zwłaszcza o ich organizacji, gotowości bojowej, możliwościach mobilizacyjnych, uzbrojeniu, wyszkoleniu, dyslokacji, operacyjnym przygotowaniu terenu, stanie zasobów, zdolnościach produkcyjnych sprzętu wojskowego, przygotowaniu i zasobach logistycznych, charakterystykach dowódców i in. Bardzo często służby specjalne uczestniczą w wielu przedsięwzięciach wojny psychologicznej”².

Przez dziesięciolecia prowadzona była walka informacyjna praktycznie w każdej sferze, przy aktywnym udziale służb specjalnych, gdzie atakujący i atakowany byli świadomi jej prowadzenia. W następstwie ewoluującego środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego

---

¹ Z.C. Michalski, *Dostosowanie regulacji prawno-organizacyjnych w ochronie tajemnicy państwowej i wojskowej do standardów NATO*, „Zeszyt Problemy Towarzystwo Wiedzy Obronnej” 1999, nr 3, s. 18.

² *Ibidem*, s. 11.

z dominacją procesów o negatywny charakterze uczestniczymy w globalnej wojnie informacyjnej, która ma zróżnicowane podłoża i cele.

Świat funkcjonuje w niestabilnej przestrzeni bezpieczeństwa, co oznacza, że środowisko międzynarodowe jest bardzo złożone, mniej przewidywalne i asymetryczne. Istniejący system bezpieczeństwa międzynarodowego ulega postępującej erozji. Przyczyniają się do tego zarówno beneficjenci bipolarnego podziału świata, jak i te podmioty, które korzystają na zmieniającym się układzie stosunków międzynarodowych. Warto mieć na uwadze to, że sytuacja geopolityczna i geostrategiczna wielu państw radykalnie się odmienia i wnosi do polityki zagranicznej jakościowo nowe elementy, nie zawsze służące międzynarodowemu bezpieczeństwu i pokojowi. Uczestnicy stosunków międzynarodowych nadal poszukują nowej formuły bezpieczeństwa dla człowieka i jego środowiska, gdzie świat ogarnięty jest falą nienawiści, ignorancją dla życia, walką o przejęcie kontroli nad poszczególnymi państwami i ich otoczeniem.

W złożonym i nieprzewidywalnym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego wiele konfliktów (w tym zbrojnych) narodowych i regionalnych usamodzielniało się, a ich rozwój i dynamika świadczą o tym, iż są trudne do rozwiązania. „Na ich przebieg wywierają wpływ stare konflikty, które w przeszłości były wyciszane (w okresie tzw. zimnej wojny) i nowe napięcia i zagrożenia, również dla pokoju światowego. Wszystkich możliwych skutków tych napięć nie jesteśmy w stanie przewidzieć”³.

***

Począwszy od 1990 roku społeczność międzynarodowa stała się świadkiem budowania nowego układu sił i powstawania szerszych koalicji, niekiedy wyłącznie dla doraźnych celów politycznych, ekonomiczno-gospodarczych, a nawet wojskowych. Takim przykładem była interwencja zbrojna w Iraku jako jaskrawy dowód na to, że ówczesny układ sił cechowała jednobiegowość (czy też, jak ktoś woli, ład hegemoniczny)⁴. Zbrojne konflikty regionalne: Zatoka Perska 1991, Bałkany 1999, Afganistan 2001, Irak 2003, Ukraina 2022. Z wyjątkiem Ukrainy, to Stany Zjednoczone w ich rozstrzygnięciu miały dominującą pozycję, które coraz częściej zmierzają do ustanawiania bezpieczeństwa regionalnego za pomocą siły militarnej. Tak również można postrzegać konflikt zbrojny Rosja – Ukraina. „Podłoża wskazanych konfliktów były i są zróżnicowane, ale mimo pozornego ich zakończenia (z pominięciem Ukrainy), żadne istniejące problemy nie zostały rozwiązane, doszły natomiast nowe. Stanowią one nadal poważne zagrożenie dla pokoju, tworzą zapowiedź przyszłych stanów kryzysowych oraz konfliktów zbrojnych o trudnym do przewidzenia wymiarze”⁵.

***

---

³ A. Żebrowski, *Ewolucja polskich służb specjalnych. Wybrane obszary walki informacyjnej. (Wywiad i kontrwywiad w latach 1989–2003)*, Kraków 2005, s. 162.

⁴ K. Kubiak, *Jednobiegowe ryzyko*, „RAPORT” 2003, nr 7, s. 33.

⁵ A. Żebrowski, *Ewolucja...*, op. cit., s. 163.

Wydarzeniem, które kształtuje obecne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego jest terroryzm, a zamach przeprowadzony w USA we wrześniu 2001 roku, dał początek kształtowaniu się nowego układu hegemonicznego. Pojawił się bowiem następny (po rozpadzie dwubiegunowego podziału świata, Związku Radzieckiego, systemu państw socjalistycznych, zjednoczeniu państw niemieckich, podziale Czechosłowacji), rzeczywisty przeciwnik, którego można wskazać i zdefiniować. „Tym przeciwnikiem, są inne krajami, według USA, wrogo do nich nastawione. W walce z tymi krajami ginie niewinna ludność cywilna; nie ma natomiast wielu dowodów, żeby sami terroryści ucierpieli”⁶. Okazuje się, że walka z terroryzmem i talibami to pierwsza wojna XXI wieku, która rozpoczęła grę o strefy wpływów⁷.

Postawa Stanów Zjednoczonych i towarzyszące im komplikacje polityczno-gospodarczo-wojskowe, to arogancja i forsowanie swoich interesów za wszelką cenę mogą być problemem międzynarodowym w przyszłości. Warto posłużyć się cytatem: „w kręgach amerykańskich neokonserwatystów sugeruje się, że wykorzystując przewagę siły militarnej, Stany Zjednoczone już [...] powinny rozpocząć zbrojne porządkowanie świata. Jeden z czołowych przedstawicieli tego środowiska Robert Kagan pisze wprost [...] Stany Zjednoczone tkwią w historii egzekwując potęgę w archaicznym świecie hobbesowskim, gdzie międzynarodowe prawa i reguły nie są wiarygodne i gdzie prawdziwe bezpieczeństwo oraz promowanie liberalnego porządku ciągle zależą od siły militarnej i jej użycia”⁸.

***

Świat coraz bardziej się komplikuje, a środowisko międzynarodowe dzieli się na tych, którzy w polityce USA widzą zagrożenie dla świata i tych, którzy chcą z niej skorzystać. Takim przykładem jest m.in. decyzja o rozszerzaniu NATO (początek 1999 roku), i działania ofensywne celem umacniania jej pozycji na wschodniej flance w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Mowa tu o rozbudowie infrastruktury wojskowej, umieszczaniu kolejnych komponentów sił zbrojnych, przede wszystkim USA, na terytorium państw byłego Układu Warszawskiego. Obecność wojskowa Stanów Zjednoczonych w Gruzji, Kirgistanie, Uzbekistanie czy pomoc wojskowa dla Ukrainy (przy biernej polityce ukierunkowanej na zakończenie konfliktu Rosja – Ukraina), to otaczanie Federacji Rosyjskiej. Kto zatem wie, kiedy zakończy się konflikt zbrojny Rosja – Ukraina? Jak się zakończy i kto wygra?

***

Konflikt zbrojny Rosja – Ukraina zdominował globalną politykę międzynarodową i poszczególnych państw, która wspierana jest przez ofensywne operacje informacyjne, prowadzone w ramach trwającej globalnej wojny informacyjnej. Ta walka o umysły jest prowadzona z wykorzystywaniem zróżnicowanych instrumentów, właściwych dla wojny psychologicznej.

---

⁶ Ibidem, s. 163.

⁷ B. Głębocki, *Terroryści wzmocnili Amerykę*, „Przeгляд” 2002, nr 36, s. 32.

⁸ M. Dobrosielski, *Europejsko-amerykańskie kontrowersje*, „Dziś” 2003, nr 5, s. 95.

INFORMACJA INSTRUMENTEM DZIAŁAŃ OFENSYWNYCH

„Ewoluuujące otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne generuje wiele złożonych zjawisk i wydarzeń o charakterze pozytywnym i negatywnym, które przekładają się na poziom bezpieczeństwa międzynarodowego i poszczególnych państw. Tym procesom towarzyszy globalne oddziaływanie informacyjne, w formie ataku informacyjnego i zakłócania informacyjnego”⁹.

Informacja była i jest integralnym elementem środowiska człowieka. Od niej zależy zdolność każdego podmiotu do przetrwania. Każdy podmiot, który dąży do swobodnego poruszania się w środowisku znajdującym się w jego zainteresowaniu musi podejmować wiele złożonych działań ukierunkowanych na m.in. na zdobywanie użytecznych informacji, w tym wiarygodnych, aktualnych i sprawdzalnych. Ważne są również umiejętności związane z ich analizą, oceną i wnioskowaniem; ochroną i wykorzystaniem w zależności od zmian, jakie zachodzą w otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym państwa (państw). Informacja stanowi siłę napędową wszystkich decyzji łączących się z praktycznym działaniem. Pozwala uczestnikom konfliktu na realizację założonego (założonych) celu, a tym samym jest jednym z kluczowych czynników warunkujących podejmowanie decyzji i wpływających na ich wartość w procesie zarządzania bezpieczeństwem i obronnością państwa.

Przyjmuje się, że aktualny model walki zbrojnej i niezbrojnej obejmuje trzy podstawowe czynniki rażenia: rażenie (ogień), manewr (ruch) i informację, przy czym informacja jest podstawowym czynnikiem współczesnej kooperacji zarówno negatywnej, jak i pozytywnej. Uważa się bowiem, że określone właściwości zależności między czynnikami operacyjnymi (do których zalicza się: siły, teren, czas, informację) zdeterminowane są posiadaniem informacji dotyczących przeciwnika i sił własnych, obszaru i czasu ich działania¹⁰.

Zarówno w kooperacji pozytywnej, jak i negatywnej zawsze należy mieć na uwadze to, że o wartości informacji decydują jej treść oraz wiarygodność. Dlatego trafne jest stwierdzenie, że „nie chodzi o to, aby wiedzieć wszystko, lecz by wiedzieć wystarczająco dużo, a przede wszystkim więcej niż przeciwnik”¹¹.

Zdobywanie, gromadzenie, przetwarzanie, dystrybucja dla uprawnionych odbiorców i ochrona (kodowanie i dekodowanie) informacji towarzyszy niezmiennie człowiekowi we wszystkich procesach poznawczych. Warto mieć świadomość tego, że „człowiek jest otaczany hipermedialnymi środkami przekazu zalewany jest strumieniami informacji o faktach, które miały miejsce w ciągu ostatnich kilku godzin czy dni. Transformacja informacji w wiedzę, z jego pozytywnymi lub negatywnymi skutkami, następuje w sposób bez mała niezauważalny.”¹² Informacja stanowi o sile i potędze każdego podmiotu (państwowego, pozapaństwowego), który wykorzystuje ją w procesie realizacji swoich celów.

⁹ R. Żmigrodzki, *Pojęcie informacji*, [w:] A. Żebrowski, R. Żmigrodzki (red.), *Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa. Wybrane aspekty*, Kraków – Warszawa 2017, s. 139.

¹⁰ J. Janczak, *Zakłócanie informacyjne*, Warszawa 2001, s. 10.

¹¹ *Ibidem*, s. 10-11.

¹² R. Kwećka, *Informacja w walce zbrojnej*, Warszawa 2001, s. 6.

Każde państwo działa w określonym środowisku bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, które zarówno ułatwia, jak i przeszkadza w realizacji celów¹³. Oznacza to pokonywanie zróżnicowanych trudności, związanych przed wszystkim z ryzykiem podejmowania decyzji i działań; dążenie do pomyślnego kształtowania pozycji państwa (i jego przyszłości) w środowisku międzynarodowym; walki z przestępczością zorganizowaną o charakterze transgranicznym, terroryzmem międzynarodowym, obcymi służbami specjalnymi, organizacjami nacjonalistycznymi; dostępem do nowoczesnych technik i technologii; do zasobów naturalnych i bezpiecznej wody słodkiej; realizacji misji humanitarnych poza granicami kraju z mandatu (organizacji międzynarodowych). Ponadto niezbędna jest wiedza na temat zagrożeń, ich kierunków i charakteru, skali i dynamiki (w tym występujących w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym); słabych i mocnych stron przeciwnika i własnych; jego potencjałów: politycznym, gospodarczym, naukowo-technicznym, militarnym; utrzymywanych sojuszach polityczno-wojskowych i finansowo-gospodarczych; charakterze i kierunkach prowadzonej polityki zagranicznej; kierunkach i skali masowych migracji; proliferacji broni masowego rażenia ze szczególnym wskazaniem na broń jądrową i środki do jej przenoszenia itp. Dlatego tak ważne są informacje jako element wiedzy, którą podmioty uczestniczące w procesie planistycznym, decyzyjnym i wykonawczym pozyskują w okresie poprzedzającym i w trakcie realizacji przyjętych zadań. Wiedza pełni rolę służebną w systemie bezpieczeństwa i obronności państwa, co oznacza, że wymaga systematycznego zasilania w informacje.

Wymaga to dostępu do informacji wyselekcjonowanych, wieloźródłowych, pozwalających na sprawdzenie ich wiarygodności, co w obecnej rzeczywistości jest niezmiernie trudne, a niekiedy niemożliwe.

Realizacja wielu złożonych zadań w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa wymaga dostępu do informacji pełnych i wyczerpujących, ale i aktualnych, o odpowiedniej jakości, istotności, ścisłości, cenności, kompletności, spójności, ekonomiczności, powiązanych z zadaniami wykonywanymi na poziomie uczestników realizujących przedsięwzięcia związane z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym państwa¹⁴. Warto mieć na uwadze to, że informacja powinna poza treścią zawierać w swoim składzie element pozwalający na jej identyfikację i ochronę, tzn. czas nadania, czas odbioru, temat, nadawcę, odbiorcę, status (nieklasyfikowana, zastrzeżona, poufna, tajna, ściśle tajna)¹⁵.

„Na każdym poziomie zarządzania bezpieczeństwem państwa wykorzystywane informacje powinny być odpowiedniej jakości, tzn. obiektywne, ważne dla obszaru zarządzania, dostępne, porównywane, pełne i związane. Spełnienie tych warunków jest bardzo trudne, a nawet niemożliwe. Przemawia za tym czas, jaki upływa od momentu wejścia w jej posiadanie a jej wykorzystaniem. Ponadto skala i dynamika zmian zachodzących w otoczeniu państw, które

¹³ R. Żmigrodzki, *Znaczenie informacji dla bezpieczeństwa państwa*, [w:] A. Żebrowski, R. Żmigrodzki (red.), *Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa. Wybrane aspekty*, Kraków – Warszawa 2017, s. 158.

¹⁴ A. Żebrowski, *Zarządzanie kryzysowe elementem bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Kraków 2012, s. 114.

¹⁵ A. Barczak, T. Sydoruk, *Bezpieczeństwo systemów informatycznych*, Siedlce 2002, s. 22.

mają wpływ na poziom bezpieczeństwa, sprawiają, że informacje szybko tracą na aktualności (starzeją się)¹⁶. Podmioty właściwe w sferze bezpieczeństwa państwa, a także te których działalność ukierunkowana jest na jego destrukcję nie zawsze posiadają dostęp do informacji wyczerpujących. Muszą one uwzględniać występujące szумы i luki informacyjne, m.in. z uwagi na wielość kanałów informacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych.

W procesie zdobywania, analizy i wykorzystywania informacji wspomniana luka informacyjna zawsze odnosi się do konkretnego obserwatora i jest wrażliwa na czynnik czasu, który w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego i przy występujących zagrożeniach ma istotne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa (państw). Na zakres i informacyjną strukturę luki informacyjnej oddziałują czynniki obiektywne i subiektywne:

- pierwszy z nich ma ścisły związek z obiektywną wiedzą podmiotów uczestniczących w procesie zarządzania bezpieczeństwem państwa i dotyczy celowości prowadzonych obserwacji zagrożeń oraz możliwości realizacji takiej obserwacji w ramach systemu bezpieczeństwa. Stąd przeprowadzenie obserwacji i stopień jej kompletności, osiągniętej przydatności jest najczęściej kompromisem między oczekiwaniami a możliwościami ich realizacji,
- drugi związany jest z faktem, że luka jest zawsze czyjaś, a więc adresowana do konkretnego obserwatora, który powinien dążyć do jej zminimalizowania¹⁷.

W każdym systemie (w tym i systemie bezpieczeństwa państwa i międzynarodowego), informacja spełnia kilka funkcji. Z punktu widzenia jego potrzeb można wyróżnić trzy rodzaje informacji, tj. takie, które mają służyć pomocą w podejmowaniu decyzji, takie, które mają zapewnić odpowiednią komunikację między przełożonym a pracownikami, oraz takie, które mają zaspokoić innych użytkowników¹⁸. Szczególnie ważne są informacje warunkujące skuteczność podejmowanych decyzji, pozwalających na rozwiązywanie coraz trudniejszych i coraz bardziej złożonych problemów związanych z występującymi i pojawiającymi się zagrożeniami, szybko reagować, aby tym samym nie dopuścić do ich wystąpienia lub zminimalizować negatywne następstwa, co ma wpływ na realizowane cele strategiczne, przekładające się na poziom bezpieczeństwa państwa (państw).

„Informacja (odpowiednio przygotowana), siły i środki, jakimi dysponuje podmiot (podmioty) uczestniczący w wojnie informacyjnej, warunkują m.in.:

1. możliwość oddziaływania informacyjnego w skali globalnej; wykorzystywanie globalnej sieci połączeń internetowych i telekomunikacyjnych pozwala państwu (grupie państw), narodom, mniejszościom narodowym, etnicznym, wyznaniowym, organizacjom terrorystycznym, zorganizowanym grupom przestępczym o charakterze transnarodowym, organizacjom międzynarodowym na szybką komunikację;

¹⁶ R. Żmigrodzki, *Znaczenie informacji...*, op. cit., s. 161.

¹⁷ W. Flakiewicz, *Systemy informacyjne w zarządzaniu. Uwarunkowania, technologie, rodzaje*, Warszawa 2002, s. 31.

¹⁸ J. Penc, *Zarządzanie dla przyszłości. Twórcze kierowanie firmą*, Kraków 1998, s. 111.

2. możliwość destrukcyjnego wpływania na działalność wyselekcjonowanych instytucji państwowych (cywilnych i wojskowych), jak i niepaństwowych; wysoki stopień skomputeryzowania i uzależnienie od systemów informatycznych instytucji rządowych, finansowych, sił zbrojnych, służby publicznej w wielu państwach powoduje, że istnieje realne niebezpieczeństwo ich sparaliżowania poprzez udany atak informacyjny i zakłócanie informacyjne. [...] Dotyczy to również podmiotów prywatnych, w tym nie tylko wielkich instytucji finansowych i bankowych, lecz także sektora małych i średnich przedsiębiorstw, wykorzystujących w swojej działalności systemy informatyczne;
3. zdolność zakłócania mediów do przedstawiania fałszywego obrazu sytuacji; media w pogoni za sensacją wspierają wiele podmiotów w ich negatywnej działalności. Są skutecznym narzędziem w wojnie informacyjnej prowadzonej przez podmioty państwowe i pozapaństwowe;
4. niski koszt przygotowania operacji informacyjnych w porównaniu z bardzo drogimi technikami bezpieczeństwa sieci informatycznych (duże nakłady finansowe i konieczność stałego monitorowania sytuacji) koszty przygotowania i przeprowadzania ataku informatycznego są niewielkie. W najprostszym przypadku wymagany jest do tego komputer z dostępem do Internetu oraz zdolny haker (niekoniecznie zaangażowany ideologicznie);
5. małe ryzyko dla wykonawców ataku informacyjnego, szczególnie w cyberprzestrzeni, atak informacyjny można przeprowadzić z dużej odległości. Atakujący może znajdować się w innym państwie lub na innym kontynencie. Ataki przeprowadza się zarówno z komputera domowego, jak i z ogólnie dostępnych terminali znajdujących się np. w kawiarence internetowej, na dworcu lotniczym, uczelni wyższej lub na poczcie. Ich skutki mogą mieć zasięg lokalnym regionalny lub globalny. Ponadto wiele podmiotów angażuje do przeprowadzenia ataku wyspecjalizowanych hakerów lub grupy hackerskie”¹⁹.

Warto podkreślić, że zdobywanie informacji o przeciwniku to wiedza, która pozwala na podejmowanie decyzji i użycie posiadanych sił i środków w odpowiednim czasie i miejscu. Z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa system zdobywania informacji powinien być tak zorganizowany, aby dostarczał informacji pozwalających na prognozowanie zagrożeń ze strony przeciwnika zewnętrznego i wewnętrznego, kierowania elementami rozpoznania, a także kierowania systemami rażenia (w tym informacyjnego) w zależności od warunków prowadzonych działań. Uzasadnia to dostęp do informacji o przeciwniku, pozwalających na planowanie, podjęcie decyzji i realizację zadań w stanie pokoju, kryzysu, okresie poprzedzającym wybuch konfliktu zbrojnego, wojny oraz operacji humanitarnych poza granicami państwa. Wiedza na temat przeciwnika umożliwia przeprowadzenie ataku informacyjnego na jego zasoby informacyjne, a także ochronę własnych.

Analiza potrzeb informacyjnych zarządzających bezpieczeństwem państwa nie może ograniczać się jedynie do oceny sytuacji, bowiem rozstrzygnięcie działań następuje najczęściej na polu konfrontacji (militarnej i pozamilitarnej), a więc w trakcie bezpośredniego oddziaływania na

---

¹⁹ J. Adamski, *Nowe technologie w służbie terrorystów*, Warszawa 2007, s. 92-93.

przeciwnika, w tym informacyjnego. Z kolei zadaniem rozpoznania jest udział w zniszczeniu, opóźnianiu lub obniżaniu wartości bojowej przeciwnika, który mógłby utrudniać realizację zadań²⁰ m.in. informacyjnych.

To zapotrzebowanie informacyjne wyznacza kierunki działań podejmowanych przez aparat ofensywny i defensywny zasilający w informacje uprawnione podmioty. Najczęściej chodzi o informacje charakteru wywiadowczego i kontrwywiadowczego, w trakcie których ma miejsce nie tylko zdobywanie informacji, ale i aktywne oddziaływanie na zasoby przeciwnika obejmujące zakłócanie, a także przejęcie nad nimi kontroli. Dostęp do informacji tego rodzaju pozwala na dostosowanie się do zmian zachodzących w otoczeniu wewnętrznym (bliższym i dalszym) państwa, poprzez posługiwanie się informacjami, analizowanie przyjętych scenariuszy i podjęcie racjonalnych decyzji związanych z przestrzenią wewnętrzną i zewnętrzną państwa, a także aktywnością informacyjną pozwalającą na realizację przyjętej strategii bezpieczeństwa.

Mówiąc o aktywności informacyjnej, należy uwzględnić wielkość zmienną, na którą ma wpływ wiele złożonych czynników, jak: charakter wykonywanych zadań, warunki ich realizacji, etapy działań i możliwości (w tym służb specjalnych) elementów systemu rozpoznawczego.

Aktywność informacyjna pozwala na wejście w posiadanie wielu informacji umożliwiających tworzenie tematycznych baz danych, co wymaga jednak prowadzenia planowych, zarówno ofensywnych, jak i defensywnych, operacji informacyjnych. „Dotyczą one m.in.:

1. sytuacji politycznej, społecznej, gospodarczej, a także wzajemnych związków i zależności;
2. możliwości operacyjno-technicznych sił i środków przeciwnika;
3. cech charakterystycznych oraz sytuacji geograficznej, meteorologicznej, geologicznej, biologicznej, ekologicznej, chemicznej, medycznej oraz sposobów wykorzystania spektrum elektromagnetycznego;
4. treści przekazów mówionych, obrazowych lub pisanych, tj. rozkazów, meldunków, wiadomości, rozpowszechnianych przez środki masowego przekazu oraz sieci teleinformatyczne o zasięgu globalnym, krajowym, lokalnym lub resortowym;
5. sposobów postępowania z uwzględnieniem m.in. zasad dowodzenia i działania, regulaminów, a także innych przepisów;
6. stanu i cech intelektualnych, psychicznych i moralnych sił przeciwnika oraz ludności cywilnej;
7. cybernetycznych współzależności pomiędzy danymi pojedynczymi a dużą ilością danych²¹.

AGRESJA INFORMACYJNA

Podmioty organizujące operacje informacyjne muszą zdobywać, gromadzić, przetwarzać i chronić posiadane zasoby informacyjne przed nieuprawnionym odstępem. Dysponując wyspecjalizowanymi agendami (sektora państwowego i prywatnego), mogą prowadzić ofensywne

²⁰ M. Wrzosek, *Potrzeby informacyjne wsparcia procesu decyzyjnego w działaniach wojsk lądowych*, [w:] G. Nowacki (red.), *Informacja w walce zbrojnej*, Warszawa 2002, s. 116.

²¹ G. Nowacki, *Rozpoznanie satelitarne USA i Federacji Rosyjskiej*, Warszawa 2002, s. 31-32.

operacje informacyjne ukierunkowane na określony obiekt zainteresowania operacyjnego, a nawet w skali globalnej, gdzie obiektem aktywności informacyjnej jest społeczność międzynarodowa (takim przykładem jest konflikt zbrojny Rosja – Ukraina, czy zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w Azji Południowo-Wschodniej).

Agresja informacyjna to użycie przez podmiot posiadającego potencjału, w tym organizacyjnego, ludzkiego, informacyjnego, teleinformatycznego, komunikacyjnego, materiałowo-technicznego, finansowego – ukierunkowanego na przeciwnika (osobową i techniczną przestrzeń informacyjną), aby wpływać na jego emocje, motyw, rozumowanie i zachowanie, celem wywołania u ofiary (ofiary) poczucia krzywdy psychicznej i/lub fizycznej. Może być ona prowadzona w sposób bezpośredni (gdy ukierunkowana jest na określoną ofiarę) i pośredni (gdy sprawca szkaluje, oczernia ofiarę), a także jawnie i przy zachowaniu dystrakcji (w sposób niejawny).

Prowadzeniu agresji informacyjnej sprzyja m.in. permanentna dostępność do ofiary (ofiary) co do czasu i miejsca, anonimowość, obecność nieograniczonej publiczności, niejawnosc komunikacji online, brak granic (geograficznych, przestrzennych, administracyjnych), słabo określone przedsięwzięcia zaradcze, proste technologie, akt militarny i/lub pozamilitarny.

Agresja informacyjna, zaciera różnice między wojną, stanem kryzysu i konfliktem zbrojnym, uwalnia ona od barier czasu, miejsca i konwencji. Dlatego jest zdolna do przybierania zróżnicowanych postaci i metamorfoz. Warto mieć na uwadze to, że „najważniejsze bitwy (w tym informacyjne) nie toczą się między żołnierzami na polach bitewnych. Batalia toczy się między mózгами politycznymi. Bronią są idee i pieniądze, propaganda wywrotowa i zdrada, prawdy i kłamstwa. Chodzi o oderwanie satelity przeciwnika, żeby stać się ideologicznie atrakcyjnym lub ekonomicznie niezbędnym dla tego czy innego kraju, położonego na słabej flance lub tyłach przeciwnika”²².

Agresję informacyjną można porównać do zakłócania informacyjnego, które jest prowadzone zarówno w osobowej, jak i technicznej przestrzeni informacyjnej. Ponieważ pewne cechy charakterystyczne dla wojny informacyjnej, której jednym z elementów jest wspomniane zakłócanie informacyjne, są tożsame dla agresji informacyjnej. Jest ona prowadzona w realnej i wirtualnej przestrzeni informacyjnej. Nie jest jej obca manipulacja, dezinformacja, zaciemnianie, zatajanie, ukrywanie, kręcenie, oszukiwanie, fabrykowanie, kłamstwo, zmyślanie, fałszowanie, maskowanie²³. Uczestnicy agresji informacyjnej wciągają w swoje operacje informacyjne nie tylko obiekt atakowany (jednostkę, grupę zawodową, grupę społeczną, naród, państwo), ale i samego siebie.

Warto mieć na uwadze to, że agresja informacyjna dla jej uczestników ma niewątpliwie charakter poznawczy, czyli umysłowy, który nie zachodzi w próżni. Pozwala: poznać reakcje obiektu ataku, jego skutki, na modyfikowanie przekazywanych treści w czasie niemal rzeczywistym wraz z komentarzem, dostosowywać posiadane siły i środki do zachodzących zmian obiektu atakowanego.

²² V. Volkoff, *Psychotechnika, dezinformacja – oręż wojny*, Komorów 1999, s. 78.

²³ Stan B. Walters, *Kłamstwo. Cała prawda o ..., Jak wykryć kłamstwo i nie dać się oszukać*, Gdańsk 2003, s. 14.

Agresja informacyjna nie jest przypadkowa, lecz jest świadomym wyborem strony (stron) atakującej. Stanowi negatywną formę aktywności: osób publicznych (głowy państwa, szefowie rządów, członkowie rządu, parlamentarzyści, politycy), przedstawiciele mediów i świata rozrywki, celebrytów i sportowców itp. Na szczególną uwagę zasługują te podmioty, które uprawiają agresję zawodowo, przykładowo:

1. „media tradycyjne i elektroniczne. Świadomie manipulują poglądami ludzi, wywołując ich umysły. Kultura obrazu przesyciona banalnością, głupotą, przemocą, amoralnością i grzmotami elektronicznej techniki. [...] Film i telewizja skłaniają do zaniechania krytycznego rozumowania, by przyjąć wartości kosmopolityczne, nazywane walorami nowoczesnej i postępowej ludzkości. Drastyczność i dynamika akcji fabuły w filmie tworzy psychikę, która nie przyjmuje głębszej myśli, bo jest zbyt nudna. Celem tego jest ogłupianie i demoralizacja, pozbycie się ideałów i wartości duchowych, bowiem zawładnięcie świata przez kosmopolityzm wymaga opanowania najpierw rozumu i sumienia. Zdemoralizowani stają się bezwiednie najemnikami cudzych interesów, janczarami obcej sprawy. Chodzi o zburzenie ładu moralnego, o stworzenie bezwolnego tłumu, podatnego na manipulację”²⁴;
2. „dyplomaci, dysponują zróżnicowanym zestawem narzędzi, począwszy od prostego kłamstwa, aż po czystą prawdomówność, która niekiedy bywa tragiczna w skutkach (często bywa, że powiedzenie prawdy kończy się grą dyplomatyczną i zapoczątkowuje działania wojenne). Do instrumentarium tego należą również: przemilczenie, gra polityczna, protokół dyplomatyczny, promocja, obłuda, propaganda, posunięcia i argumenty gospodarcze, oszustwo, dementi (które zawsze jest kłamstwem), manipulacja i intryga”²⁵, kłamstwa dyplomatyczne zmyka przemoc;
3. „politycy poprzez agresję informacyjną wpływają na życie człowieka i starają się kierować nim. W ich rękach staje się podstępna propaganda polityczną, ukierunkowaną na decyzje człowieka (grup, społeczeństw, narodów), sztukę używania kogoś do celów, których ten nie zna. Pozwala na sterowanie cudzym postępowaniem w celu osiągnięcia założonych korzyści (przez manipulatora) przy czym, co istotne, osoba (osoby) manipulowana nie zdaje sobie z tego sprawy. Oznacza to, że określona siła (politycy) narzucają ludziom określone sposoby myślenia i zachowania. Jest to oddziaływanie duchowe i ideologiczne. W procesie tym wykorzystuje się najbardziej wyrafinowane środki techniczne, psychologiczne i socjologiczne”²⁶.

Agresja informacyjna jest obecna w działaniach psychologicznych i jest ukierunkowana na przekazywanie wybranych informacji i sugestii obcym przywódcom i społecznościom, aby wpływać na ich emocje, motywy, rozumowanie i zachowanie na korzyść celów strony ofensywnej. Według tej koncepcji działania psychologiczne stanowią atak psychologiczny. Ten

²⁴ Z. Narski, *O dyktaturze kapitału globalnego*, Toruń 2004, s. 28-29.

²⁵ W. Chudy, *Kłamcy profesjonalni? Praca dyplomaty i szpiega w ujęciu etyki*, Tychy 2004, s. 14.

²⁶ P. Hahne, *Sila manipulacji*, Warszawa 1997, s. 12-13.

rodzaj aktywności (agresji) informacyjnej jest obecny w naszym codziennym życiu; ma on charakter totalny, posiada zróżnicowane podłoże, jest bezwzględny, ma na celu wyrządzenie krzywdy osobie (osobom) i ukierunkowany na osiąganie partykularnych interesów przez stronę atakującą.

„W agresji informacyjnej strona ofensywna wykorzystuje zróżnicowane sprzeczności m.in. natury religijnej, narodowościowej, etnicznej, społecznej, kulturowej, ideologicznej, ponadto ma miejsce inspirowanie ruchów zbrojnych, zabójstw, chaosu, paniki, sabotażu, dywersji, eksponowanie zagrożeń itp. w celu podważania, osłabiania, załamania stanu moralnego przeciwnika oraz pozbawienia go woli walki (w sferze militarnej i niemilitarnej). Jest również ukierunkowana na społeczeństwa neutralne w celu przekonania go o słuszności własnych działań”²⁷.

***

Wojna psychologiczna (w tym agresja informacyjna) to walka o ludzkie dusze, która jest prowadzona w sferze duchowej i może przyjmować następujące formy:

- 1) wojny kulturowej, zmierzającej do narzucenia przeciwnikowi własnych wzorców kulturowych i zwyczajów, zdecydowanie wypierających dotychczasowe oraz zacierających tożsamość narodową i więzi społeczne (etniczne, klanowe, rodzinne, jednostkowe) wśród ludności strony przeciwnej;
- 2) wojny religijnej, polegającej na narzucaniu społeczeństwu strony przeciwnej dogmatów religijnych głoszonych przez stronę ekspansywną, w tym norm, zwyczajów i obrzędów, która jest prowadzona z zastosowaniem wszelkich dostępnych środków, przy jednoczesnym bezwzględnym zwalczaniu innych form i przejawów kultu religijnego;
- 3) konfrontacji etycznej, która zmierza do narzucania grupom społecznym i środowiskowym przeciwnika, a docelowo całości jego społeczeństwa, obcych mu zasad i wzorców, degradujących obowiązujące wartości moralne, wprowadzających zamęt, niestabilność nastrojów i nieprzewidywalność zachowań; konfrontacji tej towarzyszy zwykle rozwój patologii społecznych w postaci upowszechniania narkomanii, alkoholizmu, pornografii, przemocy oraz innych tego typu zjawisk²⁸.

Można postawić tezę, że wspólnym elementem działań psychologicznych i agresji informacyjnej jest informacja uczestników kooperacji negatywnej, ukierunkowanej na społeczeństwo własne i przeciwnika – w czasie pokoju, stanie kryzysu, jak i konfliktu zbrojnego. W każdym konflikcie, przy czym miejsce aktywności informacyjnej nie ma większego znaczenia, cel jest ten sam – manipulacja percepcją obiektu (obiektów) zainteresowania operacyjnego i realizacja założonego celu (celów)²⁹, a jest nim zawsze człowiek.

„Tym samym należy przyjąć, że agresja informacyjna oznacza planowe wykorzystywanie danych, wiadomości, informacji zawartych w komunikatach – w formie bezpośrednich

²⁷ A. Żebrowski, *Globalna przestrzeń zagrożeń. Wybrane aspekty*, Kraków 2018, s. 395.

²⁸ P. Gawliczek, J. Pawłowski, *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003, s. 12-13.

²⁹ A. Żebrowski, *Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego*, Kraków 2006, s. 399.

wystąpień publicznych strony atakującej, akcji elektroakustycznych, ulotkowych, radiowych, telewizyjnych, internetowych – skoordynowanych co do celu, czasu i miejsca z działaniami w m.in. sferach: politycznej, społecznej, ideologicznej, kulturowej, ekonomiczno-gospodarczej, wojskowej, humanitarnej, mającymi wywołać pożądane reakcje psychofizyczne, zachowania werbalne i niewerbalne oraz czynnościowe wybranych grup społecznych przeciwnika i własnych”³⁰.

Agresja informacyjna będąca istotnym elementem działań psychologicznych jest prowadzona przez zróżnicowane podmioty, w tym polityków partii rządzących i opozycyjnych, rządowe agendy propagandowo-agitacyjne (cywilne i wojskowe), organy zewnętrzne państwa (dyplomacja, ośrodki kultury), dyplomacja gospodarcza, media tradycyjne i elektroniczne, wyspecjalizowane komórki organizacji terrorystycznych, najemnicy wykonujący usługi w zakresie bezpieczeństwa, partyzanci, wybrane komponenty sił zbrojnych w działaniach humanitarnych, osoby będące w ugrupowaniu i na tyłach przeciwnika (nieprzyjaciela), kościoły i związki wyznaniowe, mniejszości narodowe, etniczne, religijne. Z uwagi na cel ideologiczny, polityczny, społeczny, gospodarczy, wojskowy lub prowadzoną działalność przestępczą o charakterze transgranicznym, agresja informacyjna może być prowadzona z terytorium strony ofensywnej, terytorium państwa przeciwnika i państwa (państw) neutralnego, a także zaprzyjaźnionego (zaprzyjażnionych).

***

Człowiek prowadzący rozważania o konfliktach militarnych i pozamilitarnych w XXI wieku powinien mieć świadomość tego, że walka dnia jutrzejszego będzie się rozgrywała w dziedzinie mediów, gdzie agresja informacyjna będzie dominowała, a prowadzone działania będą prowadzone na korzyść strony atakującej.

„Trwające i przyszłe konflikty (militarne i niemilitarne), globalna sieć informacyjna, technika informatyczna i komunikacyjna, wielość kanałów oddziaływania informacyjnego na opinię światową, wybrane grupy społeczne (zawodowe), efektywność i skuteczność przedsięwzięć dezinformacyjnych uzasadniają” konieczność stosowania przez zainteresowanych uczestników stosunków międzynarodowych agresji informacyjnej³¹.

Oddziaływanie psychologiczne, w tym również agresja informacyjna, może mieć dwójaki charakter:

1. ofensywny, którego celem jest osłabienie woli walki ludności i wojsk przeciwnika. W tych działaniach wykorzystuje się słabe punkty w polityce przeciwnika, jego działaniach bojowych, gospodarce i polityce społecznej, kulturowej. Po analizie tych punktów wykonuje się skoncentrowany pod względem czasu, miejsca i sposobu atak na wybrany cel publiczny – obiekt oddziaływania. Atak ten prowadzi się z udziałem podmiotów ofensywnych, a także z wykorzystaniem mediów (Internetu, radia, telewizji, prasy, kampanii plakatowej i ulotkowej). Działania psychologiczne będą skuteczne, jeśli zostanie złamane

³⁰ W. Maliszewski, *Zadania działań psychologicznych*, „Myśl Wojskowa” 1999, nr 5, s. 106.

³¹ A. Żebrowski, *Globalna przestrzeń...*, op. cit., s. 400.

morale przeciwnika, a w jego świadomości powstaną wątpliwości co do sprawiedliwości, zdolności bojowej wojsk własnych, sojusznicznych, wyników konfliktu itp.;

2. defensywny, którego celem jest wzmocnienie morale własnych sił i ludności oraz uzyskanie poparcia ze strony sił niezaangażowanych i neutralnych. Polega to, ogólnie rzecz biorąc, na osłabieniu prestiżu przeciwnika, podważaniu jego autorytetu, zapobieganiu skutkom jego oddziaływania informacyjnego. Służą temu działania wyprzedzające, a także powszechne informowanie o własnych zamiarach i przedsięwzięciach³².

Zmieniające się otoczenie państw i środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego, pozwalają na wskazanie koncepcji użycia podmiotów uczestniczących w działaniach psychologicznych, w których uwzględniana jest także agresja informacyjna, to m.in.:

1. oddziaływanie na określone środowiska, grupy osobowe, formalne i nieformalne, zespoły specjalistów, osłabianie ich morale, zachwianie ich przekonań i postaw, a nawet powodowanie zmian w ich postępowaniu;
2. oddziaływanie nękające na żołnierzy przeciwnika – głównie przez uporczywe atakowanie ich psychiki, systemu nerwowego i zakłócanie rytmu psychicznych czynności organizmu – przez odpowiednie działania różnych środków technicznych połączone z działaniami nękającymi środków ogniowych;
3. oddziaływanie dezinformacyjne, prowadzone w sieciach dowodzenia i kierowania wojskami (państwa, grupy państw) przeciwnika oraz bezpośrednio na polu walki przez imitację ruchu wojsk i niektórych innych akustycznych elementów walki (maskowanie operacyjne)³³.

Dla podmiotów prowadzących agresję informacyjną nie ma znaczenia, czy obiekt atakowany ma świadomość jej prowadzenia i źródła, ani nawet, czy potrafi odkryć jej cel. Agresja informacyjna ma wpływać na masy i jest mało prawdopodobne, że mogłaby zmienić sposób myślenia i postępowania obiektów atakowanych, co jest wykorzystywane przez jej organizatorów.

***

W działaniach psychologicznych agresja informacyjna może być wyrażana w postaci:

1. materiałów drukowanych – stosowane powszechnie w oddziaływaniu na ludność i żołnierzy zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i konfliktu zbrojnego, niezależnie od pory roku, warunków atmosferycznych i terenowych. Jego zaletą jest znaczny stopień wiarygodności, duży zasięg oraz długotrwałość oddziaływania;
2. radia – stanowi jeden ze skuteczniejszych rodzajów oddziaływań psychologicznych, stosowanych zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i konfliktu zbrojnego. Do podstawowych zalet przekazów radiowych zalicza się:
  - szeroki zakres oddziaływania: programy radiowe mogą docierać jednocześnie do masowych i zróżnicowanych grup odbiorców,

³² W. Maliszewski, *Zadania działań psychologicznych ...*, op. cit., s. 104.

³³ A. Podkowski, *Działania psychologiczno-propagandowe w walce zbrojnej (historia i terażniejszość)*, Warszawa 1992, s. 106-108.

- wszechstronność: możliwość wykorzystania różnorodnych form wypowiedzi (wywiady, reportaże, apele, wezwania),
  - łatwość percepcji przez odbiorców,
  - szybkość przygotowania audycji;
3. rozgłośni elektroakustycznych – stosowane w warunkach bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, a także z własnym społeczeństwem. Jego zaletą jest możliwość natychmiastowej reakcji na zachodzące zmiany. Audycje elektroakustyczne dzielą się na:
- audycje słowne o charakterze informacyjnym,
  - audycje o charakterze nękającym,
  - audycje mieszane;
4. telewizji – przekaz telewizyjny jest obok Internetu najbardziej sugestywną formą upowszechniania wszelkich informacji. Jego przydatność w oddziaływaniach psychologicznych wynika z szerokiej możliwości zastosowania go jako popularnego środka przekazu. Telewizyjne oddziaływanie informacyjne jest ukierunkowane przede wszystkim na ludność cywilną przeciwnika i własną. Za pośrednictwem telewizji wydarzenia są relacjonowane i przekazywane często w czasie rzeczywistym. Sieci telewizyjne z całodobowym serwisem informacyjnym docierają do wszystkich zakątków świata, stwarzając widzom wrażenie uczestniczenia w wydarzeniach³⁴. Satelitarny przekaz informacji do krajowego, regionalnego, a nawet globalnego odbiorcy jest znacznie tańszy niż konwencjonalne metody nadawania. Należy mieć świadomość tego, że bardzo często największe sieci telewizyjne są wykorzystywane do przekazywania określonych treści przez organizacje terrorystyczne. Ponadto „telewizja globalna stwarza środki pozwalające na uginanie woli narodów i wpływanie na politykę międzynarodową. [...] Wrogie wykorzystywanie globalnej telewizji do kształtowania woli innego narodu przez zmienianie jego obrazu rzeczywistości jest wielce skuteczne. Globalna telewizja oferuje wrogom określonego państwa tani, dokładny, działający w czasie rzeczywistym serwis militarno-polityczny, będący jednocześnie bardzo silnym instrumentem, którym może wywierać niekorzystny bezpośredni wpływ na jego wewnętrzną politykę”³⁵;
5. Internet – staje się dominującym środkiem komunikacji ze społeczeństwem. Zastępuje bowiem pocztę, radio, a także telewizję. Oddziaływanie za pośrednictwem Internetu jest szczególnie efektywne w odniesieniu do grupy ludności, która z niego masowo korzysta, a nawet jest od niego uzależniona. Korzystanie to może mieć formę rozrywki lub ma związek z wykonywaniem obowiązków służbowych. Ponieważ ilość czasu spędzonego w Internecie stale rośnie, możliwości tego oddziaływania stają się również coraz większe. W oddziaływaniu tym mogą być stosowane techniki manipulacji społecznej, marketingu

³⁴ D.E. Denning, *Wojna informacyjna i bezpieczeństwo informacji*, Warszawa 2002, s. 116.

³⁵ C. de Caro, *Softwarm*, [in:] A.D. Campen et al. (eds.), *Cyberwar: Security, Strategy and Conflict in the Information Age*, Fairfax, VA 1996, s. 203-218, [za:] D.E. Denning, *Wojna informacyjna...*, op. cit., s. 116.

oraz inne, wykorzystywane w oddziaływaniach za pomocą mediów³⁶. Globalna sieć informacyjna (Internet) zaczyna dominować, co nie oznacza, że inne środki komunikacji są mało atrakcyjne w procesie prowadzenia operacji psychologicznych (agresji informacyjnej). Jednak w związku z powszechnym dostępem do technik teleinformatycznych i komunikacyjnych, także zależność od Internetu daje możliwość prowadzenia agresji informacyjnej, pozwalającej na kształtowanie opinii i decyzji u masowego użytkownika. Istotne jest to, że Internet stwarza możliwość nadawania i pokazywania bieżących wydarzeń. „W konsekwencji Internet jest środkiem dającym jednostkom, grupom społecznym takie same możliwości, jakie mają rządy i wielkie korporacje. Sprawdza się to zwłaszcza w państwach demokratycznych, w których jest duża swoboda wypowiedzi. Rządy totalitarne mogą czynić starania o kontrolowanie Internetu, podobnie jak to robią w stosunku do innych środków przekazu, ale nie mogą kontrolować treści zagranicznych witryn”³⁷.

***

Agresja informacyjna jest obecna w naszym codziennym życiu, jej skala i dynamika jest zróżnicowana co do czasu, miejsca i przyczyn. Jest ona szczególnie widoczna w życiu politycznym, gdzie walka o utrzymanie władzy czy też dominację w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa przyjmuje różne formy. To decyzje polityczne stanowią siłę napędową dla wszelkiej działalności, gdzie zawsze jest miejsce dla agresji informacyjnej. Dominuje ona w we wspomnianej propagandzie, dezinformacji i manipulacji. Wspiera operacje militarne, ale także jest wykorzystywana w działalności terrorystycznej i zorganizowanych grup przestępczych o charakterze transgranicznym. Agresja informacyjna zajmuje znaczącą pozycję w działalności organizacji międzynarodowych o właściwościach ogólnych, jak i wyspecjalizowanych. Za jej pośrednictwem dokonywane są niekiedy gruntowne zmiany w psychice ludzkiej, która bezpośrednio (i pośrednio) przekłada się na ich działania. Agresja informacyjna ma przede wszystkim ścisły związek z kalkulacjami i działaniami politycznymi, może doprowadzić do destabilizacji sytuacji w państwie, a także w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa, naruszać istniejące więzi, a w konsekwencji generować zróżnicowane zagrożenia.

Skuteczność agresji informacyjnej wynika przede wszystkim z szerokiego spektrum możliwości wynikających z dostępu do osobowej i technicznej przestrzeni informacyjnej, które zmieniają się pod wpływem postępu w technikach teleinformatycznych i komunikacyjnych. Na uwagę należy mieć również dostęp do bieżących informacji o skutkach prowadzonej agresji informacyjnej, co uzasadnia istnienie rozbudowanego aparatu zasilającego w informacje, niezbędne do organizowania i prowadzenia agresji informacyjnej na różnych kierunkach zainteresowania operacyjnego w zmieniającej się globalnej przestrzeni bezpieczeństwa. Tylko wiedza człowieka, postęp naukowo-techniczny i technologiczny ograniczają stosowanie agresji informacyjnej.

---

³⁶ R. Szpyra, *Militarne operacje informacyjnej*, Warszawa 2003, s. 131-135.

³⁷ D.E. Denning, *Wojna informacyjna...*, op. cit., s. 116.

PODSUMOWANIE

Zmieniające się otoczenie państw jest zdominowane przez globalną wojnę informacyjną. Pełni ona rolę wspierającą, co pozwala, a niekiedy i utrudnia, realizowanie funkcji wewnętrznej i zewnętrznej przez państwo (państwa). Jej uczestnicy znający jej wartość, są zaangażowani w prowadzone operacje informacyjne, gdzie agresja informacyjna zajmuje niekiedy kluczowe miejsce. Działania tego charakteru są prowadzone w osobowej i technicznej przestrzeni informacyjnej. Agresja informacyjna jest prowadzona bezpośrednio i pośrednio, oficjalnie, jak i w sposób niejawny. Celem strategicznym jest zawsze człowiek i jego środowisko, to walka o umysły i możliwość sterowania postępowaniem. W tej działalności na szczególną uwagę zasługują media (tradycyjne i elektroniczne) jako kluczowy instrument oddziaływania na społeczeństwa. Istotnym narzędziem wspierającym jest technika teleinformatyczna i komunikacyjna, które są adaptowane na potrzeby uprawiania agresji informacyjnej. Jej uczestnicy, świadomi znaczenia dla prowadzonych działań politycznych, społecznych czy militarnych, będą doskonalić formy i metody prowadzenia agresji informacyjnej celem realizacji najczęściej partykularnych celów strategicznych.

BIBLIOGRAFIA

- Adamski Jacek. 2007. Nowe technologie w służbie terrorystów. Warszawa: Wydawnictwo TRIO.
- Barczak Andrzej, Sydoruk Tadeusz. 2002. Bezpieczeństwo systemów informatycznych. Siedlce: Wydawnictwo Akademii Podlaskiej.
- Chudy Wojciech. 2004. Kłamcy profesjonalni? Praca dyplomaty i szpiega w ujęciu etyki. Tychy: Wydawnictwo Maternus Media.
- Denning Dorothy E. 2002. Wojna informacyjna i bezpieczeństwo informacji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowo-Techniczne.
- Dobrosielski Marian. 2003. „Europejsko – amerykańskie kontrowersje”. *Dziś* 5.
- Flakiewicz Wiesław. 2002. Systemy informacyjne w zarządzaniu. Uwarunkowania, technologie, rodzaje. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Gawliczek Piotr, Pawłowski Jacek. 2003. Zagrożenia asymetryczne. Warszawa: AON.
- Głębocki B. 2002. „Terrorystyci wzmocnili Amerykę”. *Przegląd* 36.
- Hahne Peter. 1997. Siła manipulacji. Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Vocatio”.
- Janczak Józef. 2001. Zakłócanie informacyjne. Warszawa: AON.
- Kubiak K. 2003. „Jednobiegunowe ryzyko”. *RAPORT*. 7.
- Kwećka Roman. 2001. Informacja w walce zbrojnej. Warszawa: AON.
- Maliszewski Wojciech. 1999. „Zadania działań psychologicznych”. *Myśl Wojskowa* 5.
- Michalski Z.C. 1999. „Dostosowanie regulacji prawno-organizacyjnych w ochronie tajemnicy państwowej i wojskowej do standardów NATO”. *Zeszyt Problemowy Towarzystwo Wiedzy Obronnej* 3.
- Narski Zygmunt. 2004. O dyktaturze kapitału globalnego. Toruń: Wydawnictwo SUSPENS.
- Nowacki Gabriel. 2002. Rozpoznanie satelitarne USA i Federacji Rosyjskiej. Warszawa: AON.

- Penc Józef. 1998. Zarządzanie dla przyszłości. Twórcze kierowanie firmą. Kraków: Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu.
- Podkowski Andrzej. 1992. Działania psychologiczno-propagandowe w walce zbrojnej (historia i teraźniejszość). Warszawa: AON.
- Szpyra Ryszard. 2003. Militarne operacje informacyjnej. Warszawa: AON.
- Volkoff Vladimir. 1999. Psychotechnika, dezinformacja – oręż wojny. Komorów: Wydawnictwo Antyk Marcin Dybowski.
- Walters Stan B. 2003. Kłamstwo. Cała prawda o ..., Jak wykryć kłamstwo i nie dać się oszukać. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Wrzosek Marek. 2002. Potrzeby informacyjne wsparcia procesu decyzyjnego w działaniach wojsk lądowych. W Informacja w walce zbrojnej, AON.
- Żebrowski Andrzej. 2005. Ewolucja polskich służb specjalnych. Wybrane obszary walki informacyjnej. (Wywiad i kontrwywiad w latach 1989–2003). Kraków: Wydawnictwo ABRYS.
- Żebrowski Andrzej. 2006. Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego. Kraków: Wydawnictwo Sztafeta.
- Żebrowski Andrzej. 2012. Zarządzanie kryzysowe elementem bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Żebrowski Andrzej. 2018. Globalna przestrzeń zagrożeń. Wybrane aspekty. Kraków: Wydawnictwo Sztafeta.
- Żmigrodzki Radosław. 2017. Pojęcie informacji. W Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa. Wybrane aspekty, Wydawnictwo Sztafeta.
- Żmigrodzki Radosław. 2017. Znaczenie informacji dla bezpieczeństwa państwa, W Informacja jednym z elementów bezpieczeństwa państwa. Wybrane aspekty, Wydawnictwo Sztafeta.